

Η φύλη μας η θάλασσα

Στο μάθημα αυτό θα μιλήσουμε για:

- α) την ορθογραφία των ρηματικών καταλήξεων -τε και -ται.
- β) τις οικογένειες των λέξεων – Παράγωγες και Σύνθετες λέξεις
- γ) την περιγραφή ενός γεγονότος.

Λίγα λόγια για τα κείμενα

Στο μάθημα αυτό περιέχονται δύο άρθρα (το ένα από εφημερίδα, το άλλο από το διαδίκτυο), που μας δίνουν βασικές πληροφορίες για τη μεγάλη οικολογική καταστροφή που προκάλεσε τον Νοέμβριο του 2002 η βύθιση του δεξαμενόπλοιου «Πρεστίζ» στη θάλασσα περιοχή βορειοδυτικά της Ισπανίας. Συγκεκριμένα, τα κείμενα αναφέρονται στις πετρελαιοκηλίδες που προκλήθηκαν μετά τη βύθιση του πλοίου και οι οποίες ρύπαναν χιλιόμετρα ακτών και οδήγησαν στον θάνατο χιλιάδες θαλάσσιους οργανισμούς (θαλασσοπούλια, ψάρια). Έτσι, όπως ήταν επόμενο, η καταστροφή αυτή προκάλεσε την άμεση κινητοποίηση όχι μόνο των κυβερνήσεων των χωρών στις οποίες δημιουργήθηκε πρόβλημα, αλλά και διεθνών οργανώσεων για την προστασία του περιβάλλοντος.

Είδος κειμένου: Δημοσιογραφική περιγραφή γεγονότος.

Κύριο Θέμα: Οι διαστάσεις της μεγάλης καταστροφής που προκάλεσε στο θαλάσσιο περιβάλλον η βύθιση δεξαμενόπλοιου στις ακτές της βόρειας Ισπανίας και οι προσπάθειες για τον περιορισμό της καταστροφής.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Οικογένειες λέξεων

Παράγωγη λέγεται η λέξη που σχηματίζεται από το **θέμα άλλης λέξης με την προσθήκη σε αυτό μιας κατάληξης**. π.χ. οίκ-ος — οικ-ία, οικ-ισμός, οίκ-ημα κ.ά.

Σύνθετη λέγεται η λέξη που σχηματίζεται με τη **συνένωση άλλων λέξεων**. π.χ. οίκος + γένος
→ οικογένεια οίκος + τρέφω → οικοτροφείο, οικότροφος.

Όλες οι λέξεις που προέρχονται από την ίδια απλή λέξη με **παραγωγή** ή **σύνθεση** αποτελούν μια **οικογένεια**. Οι λέξεις που ανήκουν στην ίδια οικογένεια (παραγωγές ή σύνθετες) λέγονται **συγγενικές**: Για παράδειγμα:

	Παράγωγα	Σύνθετα
Οικογένεια της λέξης οίκος	οικία οίκημα οικιακός, -ή, -ό οικισμός οικιστής οικιστικός, -ή, -ό οικουμένη κ.ά.	οικογένεια, οικοδέσποινα, οικοδομή, οικοδόμος, οικολογία, οικονομία, οικόπεδο, οικόσημο, οικόσιτος, οικοσκευή, οικοσύστημα, οικοτεχνία, οικοτουρισμός, οικοτροφείο, οικότροφος κ.ά.

Σύνθετες λέξεις

Δημιουργούμε σύνθετες λέξεις :

A. Χρησιμοποιώντας **το στερητικό -α ή ένα αχώριστο μόριο**. π.χ. α + πέρας → άπειρος (= αυτός που δεν έχει τέλος) ξε + κουρασμένος → ξεκούραστος

B. Ενώνοντας δύο ή περισσότερες λέξεις π.χ. ανεβαίνω + κατεβαίνω → ανεβοκατεβαίνω. Όταν οι λέξεις που θα ενωθούν είναι κλιτές ανάμεσα στο πρώτο και το δεύτερο συνθετικό μπαίνει ένα -Ο- που λέγεται **συνδετικό φωνήεν -ο**.

γυναίκες + παιδιά → γυναικ-ό-παιδα, νύχτα + πουλί → νυχτ-ο-πούλι, ανάβω + σβήνω → αναβ-ο-σβήνω, πικρή + δάφνη → πικρ-ο-δάφνη κ.λπ.

Γ. Ενώνοντας κάποια από **προθέσεις της γλώσσας μας με ένα ουσιαστικό, επίθετο, ρήμα και επιρρήματα, και σχηματίζουν νέες λέξεις**: π.χ. αντιπρόεδρος, κατακόκκινος, συνυπάρχω, προχτές.

Ορθογραφία των καταλήξεων των ρημάτων -με, -μαι, -σε, -σαι, -τε, -ται

Στην ενεργητική φωνή :

Στην ενεργητική φωνή όλα τα ρήματα που τελειώνουν σε -ε, -σε, τε γράφουν το ε με έψιλον π.χ. εμείς παίζουμε, εμείς θέλουμε

Στην παθητική φωνή :

Γράφουν το – ε με άλφα γιώτα (-αι)

Και στα τρία πρόσωπα του ενικού αριθμού π.χ. **έρχομαι, έρχεσαι, έρχεται, ξεκουράζομαι, ξεκουράζεσαι, ξεκουράζεται.**

Στο τρίτο πρόσωπο του πληθυντικού αριθμού π.χ. **έρχονται, ξεκουράζονται**

Γράφουν το -ε με έψιλον : Στο πρώτο και στο δεύτερο πρόσωπο του πληθυντικού αριθμού π.χ. **ερχόμαστε, έρχεστε ή ερχόσαστε, ξεκουραζόμαστε, ξεκουράζεστε ή ξεκουραζόσαστε**

ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Περιγραφή γεγονότος

Γεγονός είναι κάτι που έχει γίνει π.χ. μια πυρκαγιά, ένα ναυάγιο, η επίσκεψη ενός διάσημου αθλητή στο σχολείο κ.λπ.

Στην περιγραφή ενός γεγονότος **θα πρέπει να επικεντρωθώ κυρίως στο γεγονός και να προσπαθήσω να δώσω όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το γεγονός αυτό, έτσι ώστε η περιγραφή να είναι πλήρης και ο αναγνώστης να έχει μια ολοκληρωμένη εικόνα.**

Η περιγραφή ενός γεγονότος θα πρέπει να περιέχει :

- Ποιο είναι το γεγονός
- Πού συνέβη
- Πότε συνέβη
- Ποιοι συμμετείχαν στο γεγονός ή ποιοι έχουν σχέση μ' αυτό
- Ποια ήταν η αιτία για να συμβεί αυτό το γεγονός
- Τι ακριβώς έγινε (Με τη σωστή χρονολογική σειρά)
- Πώς αντιμετωπίστηκε
- Σκέψεις και συναισθήματα που μου προκάλεσε

Είδη περιγραφής

Υπάρχουν διάφορα είδη περιγραφής, όπως είναι η περιγραφή :

- αντικείμενων
- κτιρίων
- τοπίων / τόπων / χώρων / φυσικών φαινομένων (π.χ. μιας καταιγίδας)
- ζώων και φυτών
- έργων τέχνης
- γεγονότων
- προσώπων
- ψυχικών - συναισθηματικών καταστάσεων.